

Berguedà

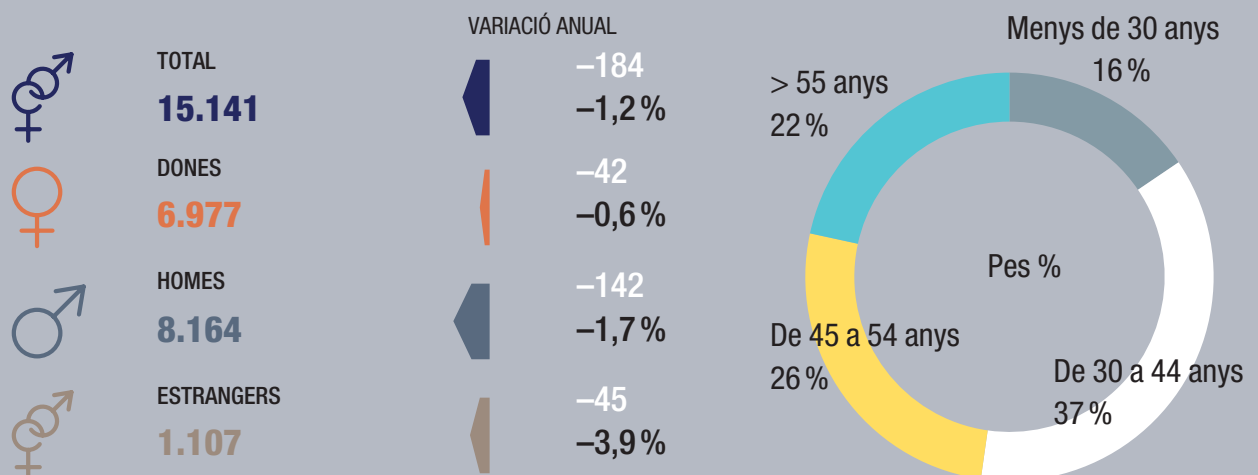

Resum executiu

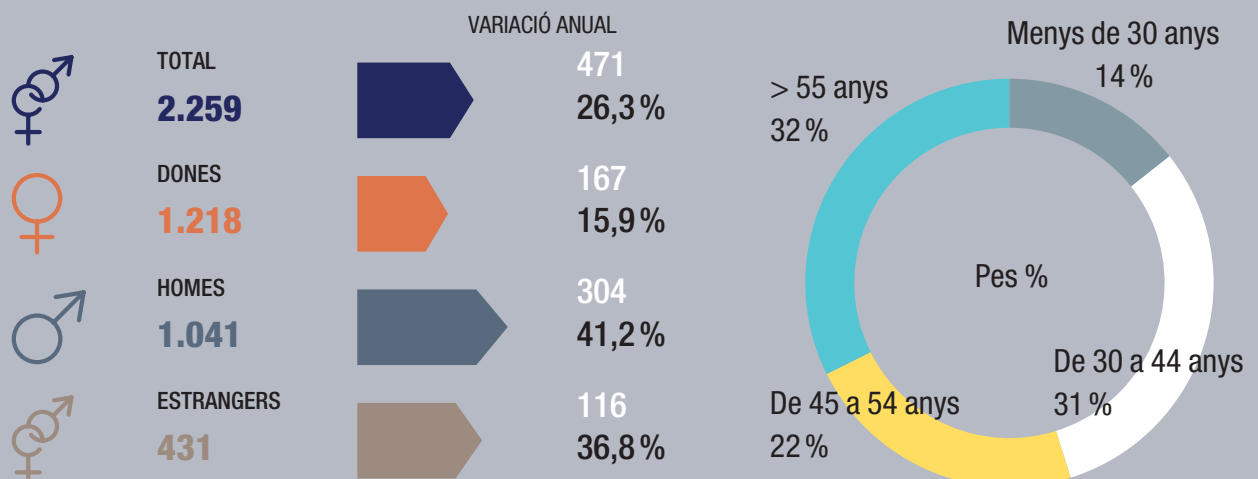
L'any 2020 ha presentat una evolució socioeconòmica negativa en la majoria d'indicadors de la comarca, i si s'exclouen els territoris litorals, el Berguedà ha obtingut els resultats més negatius de la resta de comarques barcelonines, juntament amb el Moianès. El nombre d'aturats registrats va pujar un 26,3 % el 2020 (27,7 % a la província) i es destaca l'augment dels joves menors de 30 anys (42,7 %), en aquest punt lleugerament superior a la mitjana provincial (41,0 %). La taxa d'atur registrat ha augmentat respecte a 2019 i se situa en el 13,0 % (13,2 % a la província).

L'ocupació registrada resident a la comarca va baixar el 2020 un 1,2 % (-2,2 % a la província) i és una posició centrada d'entre les dotze comarques. També els llocs de treball de la comarca han caigut, i ho han fet en un 2,6 % (-2,3 % a la província), i destaquen les pèrdues en els subsectors d'activitats relacionades amb l'ocupació i els serveis de menjar i begudes. Els llocs de treball han baixat en el treball assalariat (-4,0 %), però han pujat en els autònoms (0,6 %). El nombre d'empreses ha caigut un 9,3 % (-8,5 % a la província) i és la comarca que més en perd juntament amb el Barcelonès.

Població ocupada registrada resident a la comarca. IVT 2020

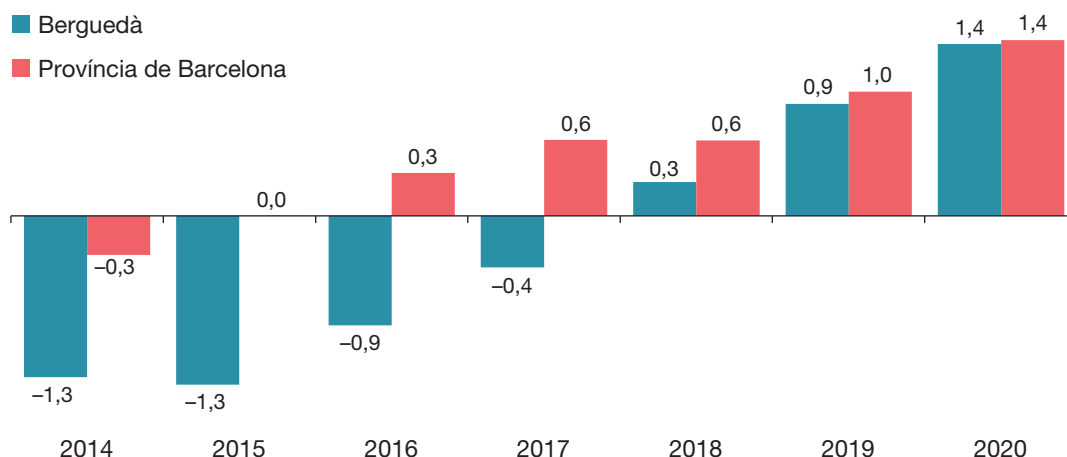
Població aturada registrada resident a la comarca. IVT 2020

La comarca del Berguedà, amb Berga com a capital, està constituïda per trenta-un municipis, dels quals trenta pertanyen a la demarcació de Barcelona i un, a la de Lleida. La seva superfície és de 1.129 km² (només es té en compte els trenta municipis barcelonins, com es fa en tot aquest capítol), i representa el 14,6 % de la superfície del conjunt de la demarcació.

Gràfic 1

Taxes de variació de la població total, 2014-2020 (en percentatge)

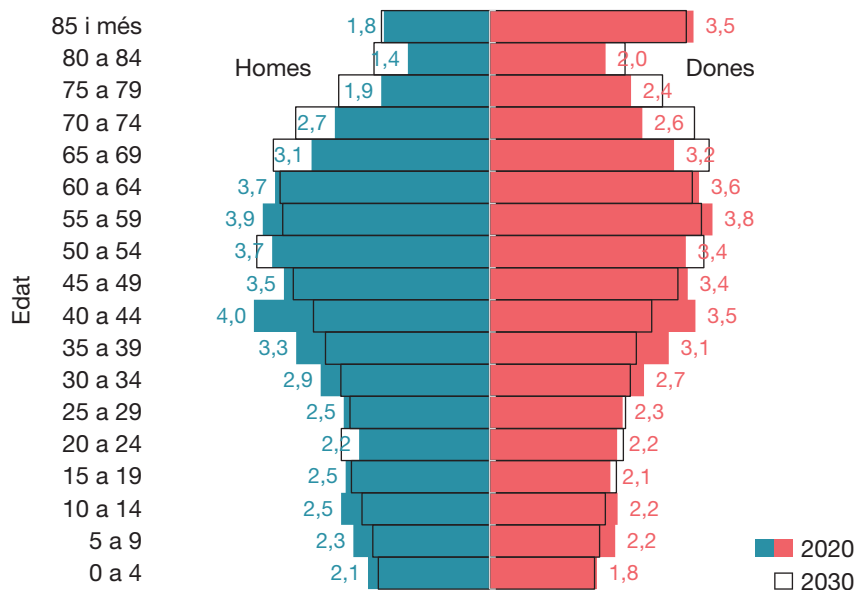

Font: Programa Hermes basat en dades del padró d'habitants de l'INE

El Berguedà té 39.774 habitants i és la comarca menys poblada de les dotze barcelonines, tan sols per darrere del Moianès, i amb un augment de l'1,4 % en el padró de 2020. La població amb nacionalitat espanyola va caure un 0,3 %, mentre que la població estrangera va pujar un 19,8 %, entre la qual destaquen els veneçolans (47,7 %), els colombians (42,5 %) i els hondurenys (26,5 %). Dels trenta municipis de la comarca, en el darrer any divuit han guanyat població, entre els quals destaquen Berga (255), Gironella (120) i Puig-reig (117).

Gràfic 2

Piràmide d'edats del Berguedà 2020-2030 (en percentatge)

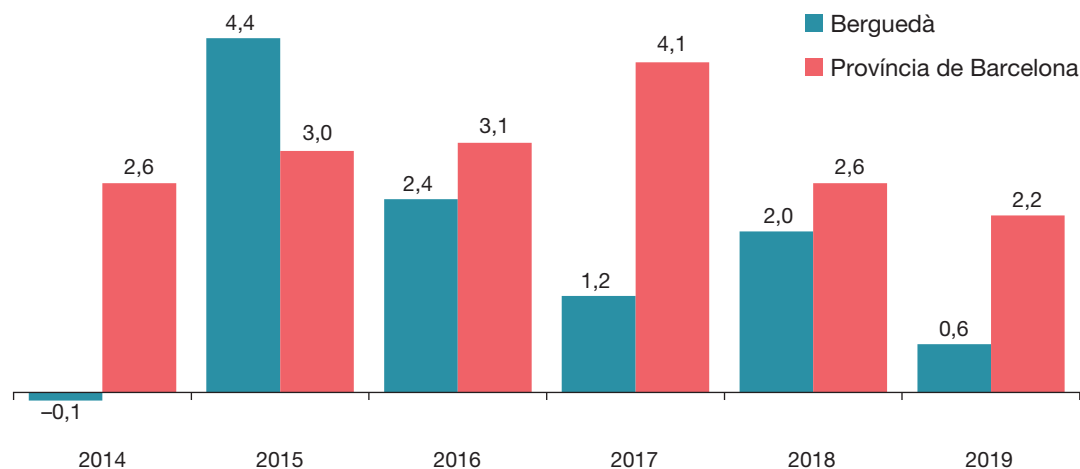

El 70 % del creixement de població del padró del 2020 a la comarca del Berguedà es correspon a quatre nacionalitats: la marroquina, la veneçolana, la colombiana i l'hondurenys.

Font: Programa Hermes basat en dades del padró d'habitants de l'INE

Gràfic 3

Taxes de variació real del Valor Afegit Brut (VAB) (en percentatge)

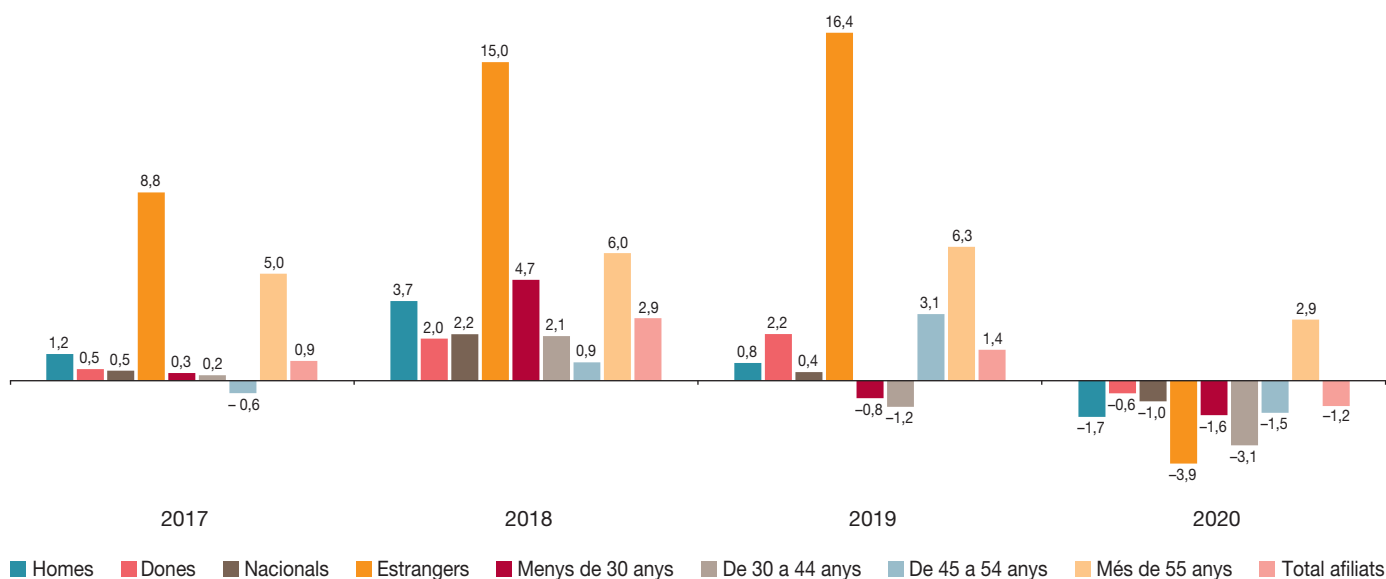
Font: BBVA, Anuari Econòmic Comarcal 2020

En la variació al llarg del 2020 de la població ocupada estrangera resident, només la comarca del Barcelonès (-5,1 %) ha baixat més que la del Berguedà (-3,9 %).

Segons l'Anuari Econòmic Comarcal 2020, del BBVA, el VAB de la comarca del Berguedà (vegeu el Gràfic 3) va augmentar un 0,6 % durant l'any 2019. L'ocupació registrada de la població resident a la comarca va baixar un 1,2 % l'any 2020, especialment en les persones ocupades de 30 a 44 anys (-3,1 %) i els estrangers (-3,9 %), mentre que els majors de 55 anys són els únics que van pujar. Així, l'any va finalitzar amb 15.141 persones ocupades, 184 menys que el 2019.

Gràfic 4

Taxes de variació interanual de la població ocupada registrada. Berguedà (en percentatge)

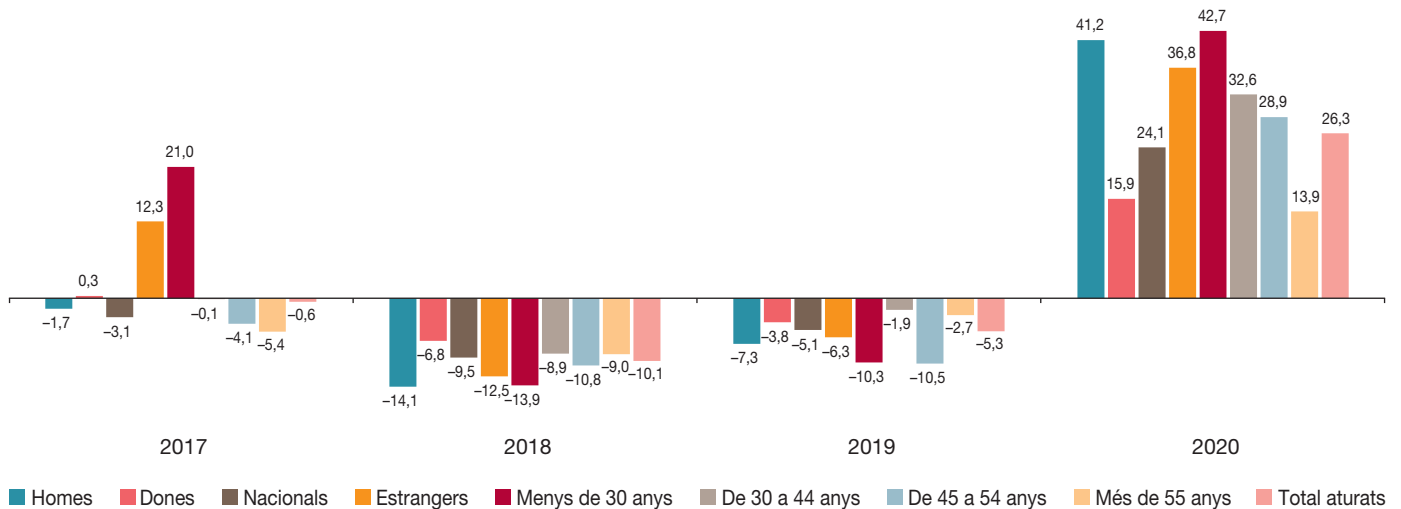
Font: Programa Hermes basat en dades de l'Idescat

L'atur registrat (vegeu el Gràfic 5) va créixer al llarg de l'any 2020 en 471 aturats en xifres absolutes, amb una variació anual del 26,3 % (el 27,7 % provincial). A final del 2020 hi havia 2.259 aturats registrats a la comarca, i la taxa d'atur registrat va augmentar respecte al 2019 i es va situar en el 12,8 % (el 13,3 % a la província).

Per sexe, l'atur dels homes va créixer un 41,2 % i el de les dones un 15,9 %. L'atur nacional va pujar un 24,1 % mentre que els aturats estrangers ho van fer amb més intensitat (36,8 %). Per edats, destaca el creixement anual dels aturats menors de 30 anys (42,7 %) respecte a la resta d'edats. Pel que fa als sectors d'activitat econòmica, el sector serveis és el que més va pujar en xifres absolutes (337) i, en percentatge, el sector de l'agricultura (51,3 %).

Gràfic 5

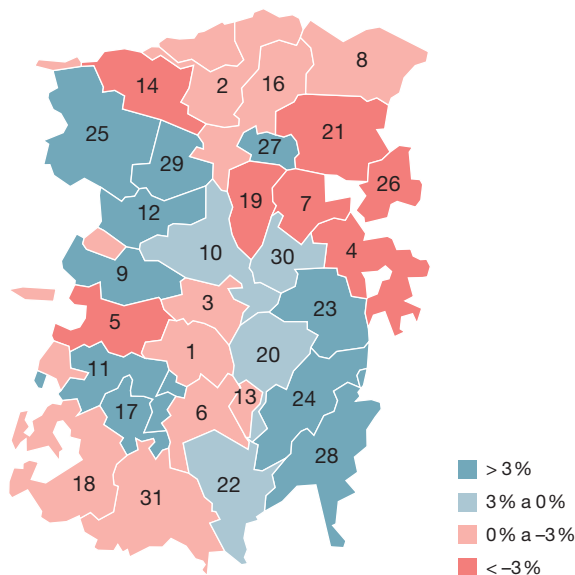
Taxes de variació interanual de la població aturada registrada. Berguedà (en percentatge)

Font: Programa Hermes basat en dades del Departament d'Empresa i Treball

Mapa 1

Variació població ocupada registrada. Berguedà, 2020 (en percentatge)

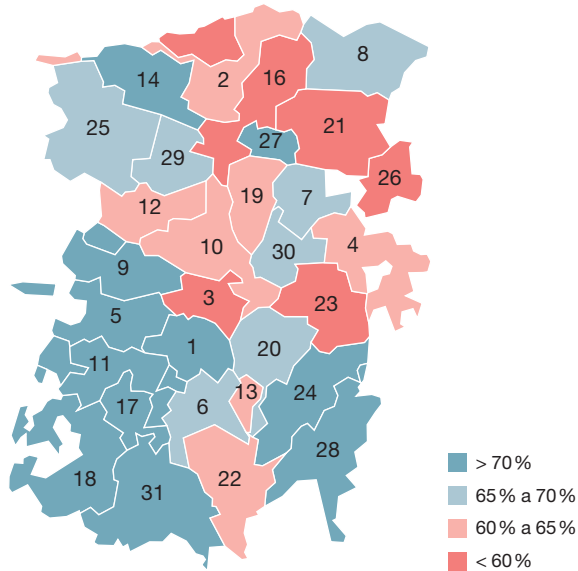

L'any 2020, la població aturada registrada a la comarca va créixer un 26,3 % i la taxa d'atur registrat va augmentar respecte a 2019 i es va situar en el 12,8 % el desembre de 2020.

Mapa 2

**Taxa d'ocupació registrada.
Berguedà, 2020**

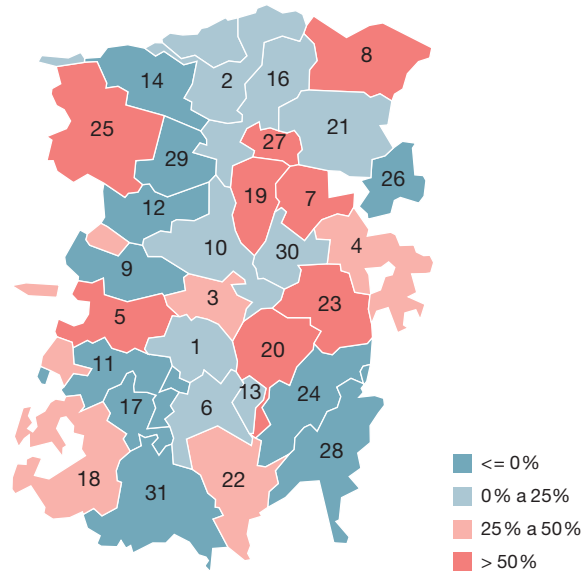
(en percentatge)

Mapa 3

**Variació anual de l'atur registrat.
Berguedà, 2020**

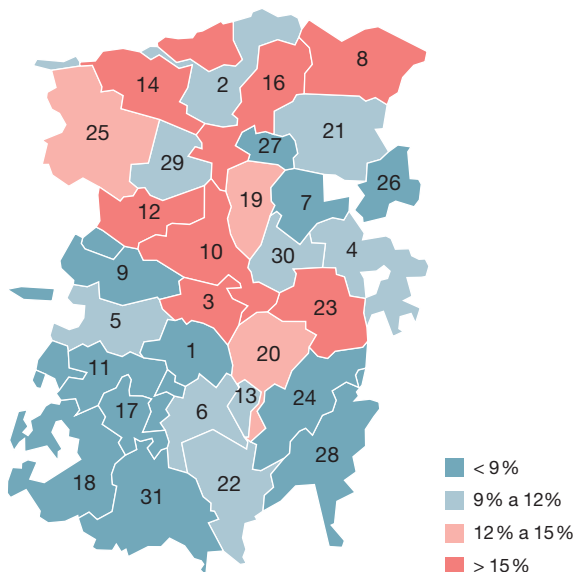
(en percentatge)

Mapa 4

**Taxa d'atur registrat.
Berguedà, 2020**

(en percentatge)

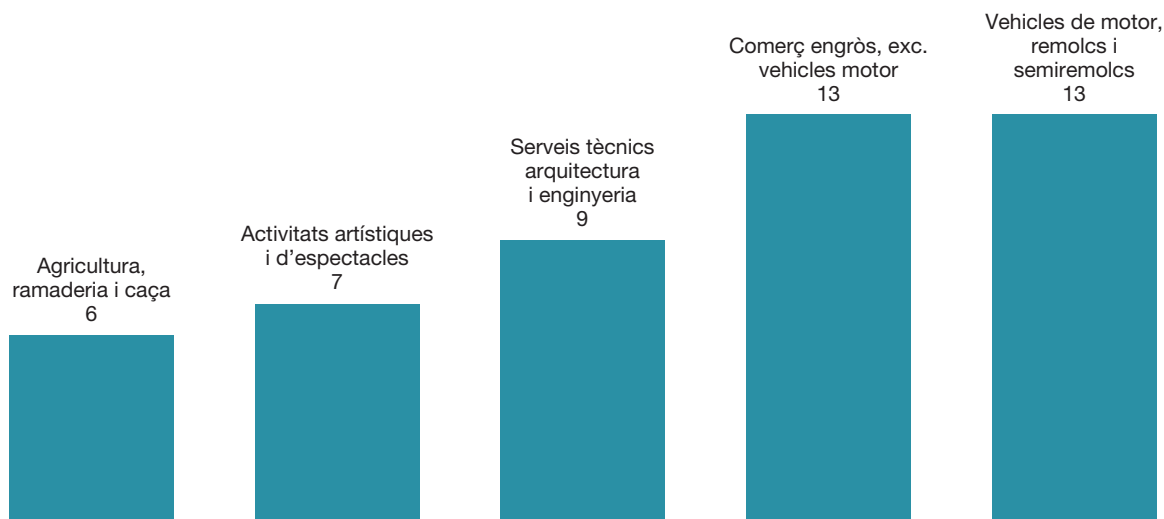

16 municipis dels 30 han perdut persones ocupades i 5 mantenen una taxa d'ocupació inferior al 60%. 20 dels municipis augmenten l'atur registrat, amb 7 municipis que presenten una taxa d'atur superior al 15%.

1	Avià	18	Montmajor
2	Bagà	19	Nou de Berguedà (La)
3	Berga	20	Olvan
4	Borredà	21	Pobla de Lillet (La)
5	Capolat	22	Puig-reig
6	Casserres	23	Quar (La)
7	Castell de l'Areny	24	Sagàs
8	Castellar de n'Hug	25	Saldes
9	Castellar del Riu	26	Sant Jaume de Frontanyà
10	Cercs	27	Sant Julià de Cerdanyola
11	Espunyola (L')	28	Santa Maria de Merlès
12	Fígols	29	Vallcebre
13	Gironella	30	Vilada
14	Gisclareny	31	Viver i Serrateix
15	Guardiola de Berguedà		
16	Montclar		

Gràfic 6

Subsectors d'activitat amb més guany de llocs de treball. Berguedà, 2020 (absoluts)

Font: Programa Hermes basat en dades del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies

Gràfic 7

Subsectors d'activitat amb més pèrdua de llocs de treball. Berguedà, 2020 (absoluts)

Font: Programa Hermes basat en dades del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies

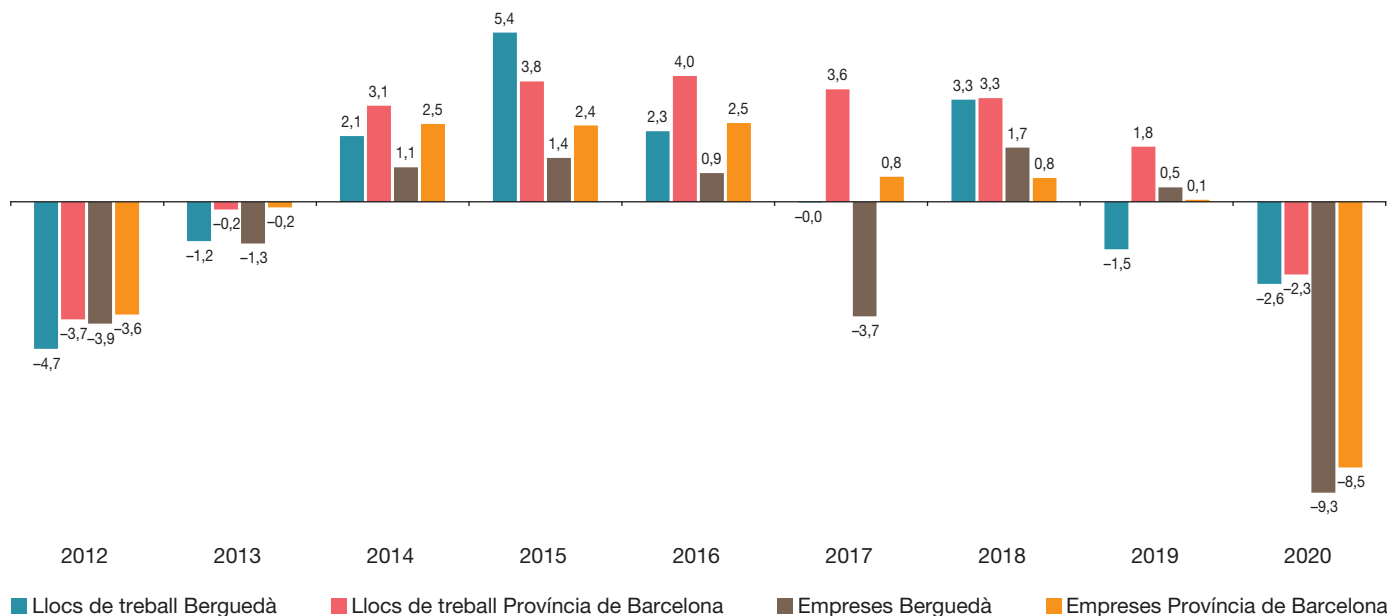
Al llarg de l'any 2020, 49 subsectors de la comarca han perdut llocs de treball, d'entre els quals destaquen els serveis de menjar i begudes (-79), les activitats relacionades amb l'ocupació (-78) i les activitats especialitzades de la construcció (-22). Per contra, els vehicles de motor (13) i el comerç a l'engròs (13) destaquen d'entre els subsectors que pugen.

El nombre de **llocs de treball** (treballadors de les empreses de la comarca, hi resideixin o no) es va situar al final de 2020 en 10.899, 292 menys que l'any anterior, un -2,6% menys, i és la tercera comarca que més n'ha perdut, i per damunt la mitjana provincial (-2,3%). Els llocs de treball han baixat en el treball assalariat (-4,0%), però han pujat en els autònoms (0,6%).

Gràfic 8

Taxes de variació interanual dels llocs de treball i empreses

(en percentatge)

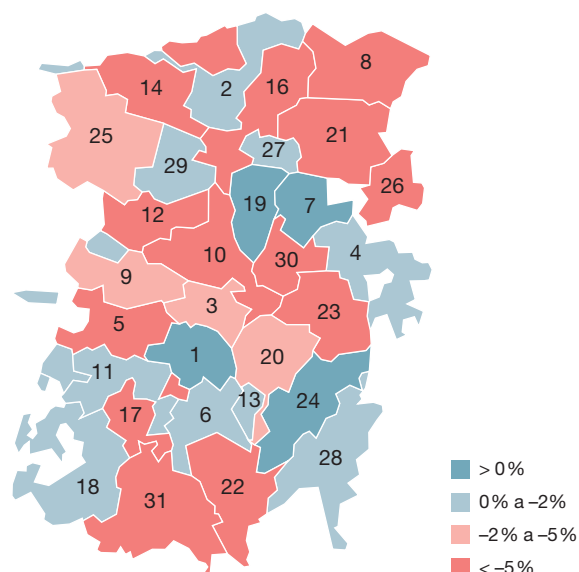
Font: Programa Hermes basat en dades d'Idescat

La variació interanual dels llocs de treball (vegeu el Mapa 5) registra reduccions en vint-i-dos municipis, dels quals a nivell percentual destaquen Cercs (-9,8%), La Pobla de Lillet (-8,7%), Guardiola de Berguedà (-6,5%) i Puig-reig (-5,8%). Berga (-134) destaca en pèrdues absolutes. Només quatre municipis registren petits increments: Castell de l'Areny (18,2%), La Nou de Berguedà (9,1%), Sagàs (6,7%) i Avià (1,2%).

Mapa 5

Variació llocs de treball registrats.

Berguedà, 2020 (en percentatge)

Al llarg de l'any 2020, el nombre de llocs de treball a la comarca s'ha reduït un 2,6% (-4,0 assalariats, +0,6% autònoms). I el nombre d'empreses ha baixat un 9,3% (-120).

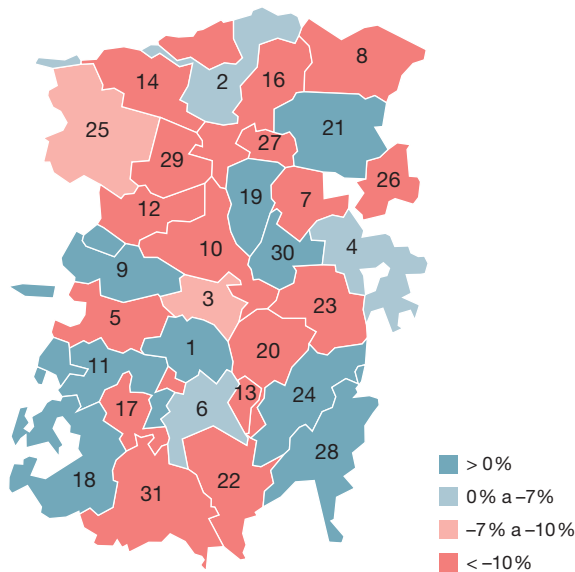

En el cas de les **empreses** (comptes de cotització), el decreixement ha estat del -9,3 % (-120) i la xifra total d'empreses s'ha situat en 1.175 al final de 2020. Respecte a la mitjana provincial (-8,5 %), el Berguedà es presenta com la comarca que més empreses ha perdut en percentatge juntament amb el Barcelonès. Per subsectors, les pèrdues més importants s'observen en el comerç al detall, (-13), els serveis de menjar i begudes (-17), el transport terrestre (-9) i les activitats especialitzades de la construcció (-8), entre d'altres.

Mapa 6

Variació empreses registrades.
Berguedà, 2020 (en percentatge)

21 municipis han perdut empreses al llarg de l'any 2020 i destaquen Berga (-39), Gironella (-16) i Puig-Reig (-19). Només 5 municipis han guanyat en nombre d'empreses en el mateix any.

El desembre del 2020 hi havia concedides 1.253 **prestacions per desocupació**, i respecte a 2019 l'augment ha estat de 105 prestacions. La taxa de cobertura ha baixat fins al 59,3 % (69,8 % l'any anterior) i se situa per sobre de la mitjana de la demarcació (58,5 %). Al llarg de l'any s'han produït moltes fluctuacions mensuals en aquestes dades a causa de la comptabilització de les persones en ERTO (expedient de regulació temporal d'ocupació) dins el grup dels perceptors de prestacions contributives.

El nombre de **contractes laborals** registrats al llarg de l'any 2020 ha arribat a 9.500, que representa un descens del 17,6 % (-2.036 contractes), una davallada que respon a les aturades de l'activitat econòmica motivades per la crisi de la covid-19, especialment en el sector serveis. Per tipologia, la contractació indefinida ha caigut en 365 contractes i la temporal també ho ha fet en 1.671 contractes.

La xarxa de muntanyes emblemàtiques de les Mediterrània, una oportunitat de desenvolupament territorial

Rosa M. Colomer Oró, Directora de l'Àrea de Turisme de l'Agència de Desenvolupament del Berguedà

La sembra de la llavor

L'any 2013, el sindicat mixt de Canigó Gran Site va iniciar l'aventura de crear una xarxa de muntanyes emblemàtiques de la Mediterrània a través del programa de cooperació Leader amb l'objectiu d'agrupar un conjunt de territoris abanderats per diverses muntanyes reconegudes de la Mediterrània i treballar conjuntament amb reptes i oportunitats compartides.

Una de les muntanyes identificades pels francesos en aquell moment va ser el Pedraforca i l'Agència de Desenvolupament del Berguedà va acceptar el repte de representar-la dintre d'aquesta iniciativa. Els inicis no van ser fàcils però l'interès dels francesos en aquesta muntanya i les expectatives que s'hi van dipositar des del Berguedà ens van abocar a aquesta aventura i vam formar-ne part com a territori expert convidat i sense rebre cap suport econòmic extern per al projecte.

Van conformar aquesta xarxa inicial cinc muntanyes: el Canigó i la Sainte-Victoire de França, l'Olimp de Grècia, el Pirin de Bulgària i el Pedraforca.

Durant els divuit mesos de durada del projecte (gener de 2013-juny de 2015) es van identificar els punts en comú dels territoris que donaven la condició de muntanyes emblemàtiques de la Mediterrània i es van establir les línies comunes de treball.

Interreg MED. La llavor que creix

Acabat de finalitzar el projecte, va sortir una convocatòria del programa Interreg MED amb un eix que pretenia desestacionalitzar el turisme de costa. En considerar que les muntanyes emblemàtiques podien ser un pol d'atracció per atreure els visitants de la costa cap a l'interior, es va presentar un projecte amb aquest argument i sota el títol d'EMbleMatIc (*Emblematic Mediterranean Mountains as Coastal Destinations of Excellence*).

L'objectiu del projecte era desenvolupar una oferta de turisme sostenible en el territori que se situa entre la muntanya i el mar i que, en el nostre cas, disposava d'alguna muntanya que actuava com a reclam del visitant. La durada del projecte va ser de tres anys (novembre 2016 — octubre 2019), temps suficient per acabar de definir els criteris que caracteritzaven la xarxa, fins a un total de 10, i acordar els 30 atributs que havien d'incorporar els productes turístics sostenibles.

Els atributs es van agrupar en cinc grans blocs: els bàsics, els serveis associats, ètica i sostenibilitat, gestió i governança, i màrqueting. Tractaven aspectes com ara que el viatge fos accessible tot l'any, que incorporés visites als recursos turístics, que oferís productes locals, que promogués la mobilitat sostenible o que fomentés la interacció entre els visitants i els locals, entre d'altres.

En aquell moment, la xarxa va créixer fins a nou muntanyes, amb la incorporació de la Serra de Tramuntana de Mallorca (Espanya); el Gran Sasso i l'Etna (Itàlia); el Psiloritis (Creta-Grècia) i el Cika (Albània), i es va perdre el Pirin per no ser considerat elegible dintre de la convocatòria.

El resultat final del projecte va ser el disseny, la creació i la implementació de nou ecoviatges, un per cada muntanya, amb el corresponent material de comunicació: una guia turística per a cada

mntanya, un vídeo conjunt i un vídeo per cada ecoviatge. A més, es va treballar en una guia de transferència per construir un ecoviatge de forma que qualsevol altra muntanya que volgués crear la seva proposta ho pogués fer seguint la mateixa metodologia. En el cas del Berguedà es va idear l'ecoviatge «Les 7 cares del Pedraforca».

Les 7 cares del Pedraforca. El fruit

Es tracta d'una proposta de set dies de viatge per descobrir tot el que envolta el Pedraforca. Set dies per conèixer set aspectes que des de sempre han estat vinculats amb la muntanya: herbes, remeis i dones que anaven pel món; l'art de Picasso a Gósol; terra, carbó i dinosaures; càtars i trobadors; les aigües del Pedraforca; la mateixa muntanya; i el turisme actiu entre valls i muntanyes. Cada jornada s'articula a l'entorn d'una temàtica diferent i es pot visitar un equipament turístic principal per conèixer a bastament la temàtica en qüestió i diversos espais complementaris que permeten al visitant aprofundir en la matèria. A més, per explorar els indrets més insòlits o desconeguts, per cada temàtica s'han ressenyat tres rutes pedestres i tres per fer en bicicleta de muntanya. Per cada modalitat hi ha una experiència curta, una de mig dia i una de jornada completa. S'ha anomenat experiència, i no excursió, perquè no es proposa caminar per caminar ni pedalar per pedalar sinó que es proposa que el visitant s'apropi a peu o en bicicleta a aquells indrets que amb qualsevol altra modalitat de transport passarien desapercibuts. Se suggereix al visitant fer una immersió plena en el territori: se'ls demana que conversin amb els pagesos, els ramaders i els comerciants; que tastin la carn de vedella, de xai, el pollastre de pagès; que es llepin els dits després d'assaborir un formatge fresc, un de sec, uns embotits, uns bons rovellons o una melmelada. En cas que no es disposi d'una setmana sencera, es pot fraccionar l'estada ja que cada jornada funciona de forma independent.

La creació d'aquest ecoviatge ha estat possible perquè s'ha comptat amb la complicitat i la implicació d'una seixantena d'agents públics i privats que des del primer moment van creure en el projecte i s'hi van involucrar fins a fer-lo realitat. El treball en xarxa de tots els agents del territori ha estat crucial perquè el projecte reeixís.

EMbleMatiC Plus i Y4EMM. La dispersió de la llavor

Gràcies a la metodologia desenvolupada en aquest projecte i la seva correcta implementació, la guia de transferència ha estat seleccionada en una convocatòria extraordinària del programa Interreg MED com una de les eines per transferir a nous territoris. Així, tres dels actuals socis (Canigó, Olimp i Pedraforca) tindran l'oportunitat i el finançament per transferir la metodologia i facilitar a quatre noves muntanyes europees crear els seus respectius ecoviatges entre el juny 2021 i del 2022 a través del projecte EMbleMatiC Plus, recentment atorgat. Paral·lelament, des del novembre de 2020 s'està implementant el projecte Y4EMM (joves per a les muntanyes emblemàtiques) dins del programa Erasmus+ amb l'objectiu de convertir els joves d'aquests territoris en ambaixadors de la seva terra. El projecte acabarà l'octubre de 2022 i s'espera poder disposar de material didàctic per treballar amb les escoles i els instituts per aconseguir aquest propòsit.

Conclusió

Podem concloure que la cooperació internacional és fonamental a l'hora de poder articular i finançar projectes territorials d'una certa magnitud i aconseguir que els territoris es posicionin i assoleixin un cert prestigi. Cal, però, molta paciència, perseverança, apostar pels valors del territori, i tenir visió transversal i a llarg termini per aconseguir-ho. En el cas del Berguedà, creure en el reclam del Pedraforca ens ha obert portes inimaginables en un primer moment.